

Самостійна робота для студентів 2 курсу спеціальності

053 Психологія з вікової психології

Тема 1: Предмет, завдання і методи вікової психології

Самостійна робота студента

1. Опрацювати першоджерела (за рекомендацією викладача).
2. Визначити основні поняття теми та виписати їх з поясненням у тематичний словник.
3. Порівняти поняття: хронологічний вік, психологічний вік.
4. Визначити позитивні сторони й обмеження кожної із зазначених форм організації дослідження:
 - а) лонгітюдне дослідження;
 - б) поперечний зріз (метод порівняння)
5. Зробити аналіз конкурентної методики дослідження (на прикладі наукової статті або автореферату) за таким планом:
 - постановка проблеми дослідження;
 - тема дослідження, її предмет;
 - мета, гіпотеза, завдання дослідження;методи і методика дослідження

Тема 2: Психологія дітей шестирічного віку

Самостійна робота студента

1. Психологічна готовність до навчання — це:
 - а) здатність до навчання;
 - б) научіння;
 - в) обізнаність із різними сторонами життя;
 - г) система якостей, яка дає можливість успішно засвоювати досвід.
2. До інтелектуальної готовності відносяться:
 - а) інтелектуальні здібності;
 - б) систематизоване коло знань про світ та розвиток розумових дій;
 - в) здатність взаємодіяти з іншими;
 - г) адекватне ставлення до себе.
3. Мотиваційною готовністю до навчання в школі є:
 - а) висока емоційна активність;
 - б) можливість подолати труднощі і перешкоди;
 - в) ставлення до школи як до джерела знань;
 - г) бажання вчитися.
4. Вольова готовність — це:
 - а) можливість подолати труднощі і перешкоди;
 - б) здатність оцінити свої можливості;
 - в) можливість подолання егоцентризму;
 - г) можливість виявлення самостійності.
5. Емоційно-моральна готовність — це:
 - а) можливість зрозуміти причини своїх переживань;
 - б) потреба в повазі, взаєморозумінні та співтворчості;

- в) можливість засвоювати правила поведінки;
 - г) формування рис характеру.
6. Симптомами кризи семи років є:
- а) усвідомлення своїх переживань та втрата безпосередності;
 - б) висока емоційна активність;
 - в) зміни у взаєминах з дорослими;
 - г) виникнення нового ставлення до себе.
7. У якому рядку йдеться про уяву дітей шестирічного віку:
- а) уява яскрава, відтворювальна, довільна, виступає як самостійна психічна діяльність;
 - б) уява творча, довільна, підтримується зовнішніми діями;
 - в) уява відтворювальна й творча, може виникати в глибинах уявлень, здатність до керівництва фантазуванням у досягненні мети, зародження мрії;
 - г) уява відтворювальна, мимовільна, підтримується зовнішніми діями?
8. Мислення дітей шестирічного віку переважно є:
- а) образним і словесним;
 - б) наочно-дійовим;
 - в) наочно-дійовим і образним;
 - г) наочно-образне й поступово розвивається словесне, спирається на більш узагальнені уявлення.
9. Що є симптоматикою усталених та функціонально дієвих внутрішніх інстанцій на шостому році життя:
- а) довільність поведінки;
 - б) установка на досягнення бажаного результату;
 - в) зміни в пізнавальній, вольовій, емоційній сферах;
 - г) образ Я, самооцінка, самолюбство, рівень домагань, особистісні очікування.
10. Що відноситься до новоутворень у психічному розвитку шестирічок:
- а) довільність, збагачення функцій внутрішнього мовлення;
 - б) установка на досягнення бажаного результату в різних видах діяльності;
 - в) супідрядність мотивів, що лежить в основі здатності до морального вибору;
 - г) образ Я, самооцінка, рефлексія та зародження антиципації, самолюбство, рівень домагань, особистісні очікування?

Тема 3: Психологія учнів молодшого шкільного віку

Самостійна робота студента

1. До симптоматики соціальної ситуації розвитку молодшого школяра належать:
- а) усвідомлення важливості навчальної діяльності як суспільно-значущої;
 - б) у стосунках Дитина-Вчитель діє мораль односторонньої поваги, слухняності;

- в) з'являються нові соціальні ролі й нові офіційні стосунки між дітьми, що визначаються якостями особистості (наприклад, емоційна децентрація), уміння спілкуватися;
 - г) взаємини зі старшими будуються на емоційних контактах.
2. Характерними ознаками учбової діяльності молодших школярів є:
- а) учбова діяльність є провідною;
 - б) інтерес до змісту й до самого процесу набування досвіду та неусвідомленість соціальних мотивів;
 - в) уміння сприймати, але невміння ставити навчальну задачу, не сформованість дій планування, оцінювання та контролю;
 - г) спрямованість навчання на систематизацію і поглиблення того, що засвоюють діти в повсякденному житті.
3. Які зміни в психічних функціях відбуваються в молодшому шкільному віці:
- а) поява теоретичного ставлення до речей;
 - б) образність мислення;
 - в) інтенсивне формування прийомів довільного запам'ятання і довільної уваги;
 - г) розвиток смислової і логічної пам'яті.
4. Назвіть характерні ознаки особистісного розвитку молодшого школяра:
- а) рефлексія і самооцінка, яка починає корегуватися оцінками не тільки вчителя, а й товаришів;
 - б) загальне позитивне ставлення до своєї особистості;
 - в) загострення критичного ставлення до себе, збільшення негативних самооцінок, що стосуються в основному пізнавальної сфери ;
 - г) неадекватна самооцінка і самолюбство, які стосуються результатів різних видів діяльності і поведінки (у моральному плані).
5. Ознаки соціального розвитку молодшого школяра:
- а) посилення значення спілкування з ровесниками;
 - б) розвивається громадська думка, взаємна оцінка як особистості;
 - в) виникнення інтересу до справ класу та намагання зайняти в колективі певну соціальну позицію, поява диференційності в особистісних ставленнях до однолітків;
 - г) співробітництво заради самого процесу гри.
6. До новоутворень психічного розвитку молодших школярів відносять:
- а) довільність пізнавальних процесів та теоретичне ставлення до речей;
 - б) розвиток внутрішнього плану дій;
 - в) «внутрішні етичні інстанції» та підпорядкування мотивів;
 - г) рефлексія і почуття психологічної і соціальної компетентності.
7. Назвіть ознаки внутрішнього плану дій:
- а) дитина оперує не реальними предметами, а їх образами та знаками — словами, цифрами, план-схемами;
 - б) здатність прогнозувати результати, обмірковувати засоби їх досягнення;
 - в) рефлексія як здатність до внутрішньої орієнтації і засобів розмежування «Я» і «Не Я»;

- г) почуття компетентності, в основі якої лежить диференційована оцінка своїх можливостей («можу» — «не можу»).
8. Рефлексія як новоутворення в психічному розвитку — це:
- а) передбачення своїх дій або їх уявлення;
 - б) накопичення знань та оволодіння культурою розумової праці;
 - в) здатність виділяти та аналізувати власні психічні стани, усвідомлювати зміст своїх думок, міркувань;
 - г) забезпечення взаєморозуміння, узгодженості дій партнерів, усвідомлення власних дій, внутрішня орієнтація і засоби розмежування «Я», «Не Я».
9. У ході навчання у молодших школярів змінюється тип ставлень до знань:
- а) на емпіричне;
 - б) на теоретичне;
 - в) відбувається засвоєння теоретичних знань у логіці тієї чи іншої науки;
 - г) засвоюють знання про конкретні явища, одержані шляхом безпосереднього спостереження, власного чуттєвого досвіду.
10. Якими повинні бути результати психічного розвитку дітей у молодшому віці з допомогою вчителя або ровесників:
- а) повинні бути сформовані основні компоненти учбової діяльності;
 - б) повинні бути сформовані уміння самоосвіти, саморозвитку, самореалізації;
 - в) учіння повинно набути особистісної значущості, стати засобом включення в суспільну практику життя;
 - г) повинні бути сформовані новоутворення: учень частіше повинен переходити до позиції того, хто навчає себе сам, хоча й з допомогою вчителя або ровесників?

Тема 4: Психологія підлітків

Самостійна робота студента

1. Назвіть симптоми соціальної ситуації розвитку підлітка:
- а) взаємини зі старшими будуються на емоційних контактах;
 - б) мораль слухняності перетворюється на мораль рівності;
 - в) почувати себе дорослим, мати право вибору, мати право на свою думку;
 - г) усвідомлення важливості учіння як суспільно-значущої діяльності.
2. Провідною діяльністю в підлітковому віці є:
- а) сюжетно-рольова гра;
 - б) учіння;
 - в) учбово-професійна діяльність;
 - г) інтимно-особистісне спілкування.
3. Головні ознаки провідної діяльності підлітків:
- а) емоційність спілкування;
 - б) спілкування як умова формування всього життя, видів діяльності та поведінки;

- в) спілкування як засвоєння цінностей і норм поведінки, які існують у світі дорослих;
 - г) інтерес до змісту та до самого процесу набування досвіду та неусвідомленість соціальних мотивів.
4. Назвіть основні новоутворення учнів підліткового віку:
- а) внутрішній план дій;
 - б) почуття дорослості;
 - в) потреба в самоповазі, у самоствердженні;
 - г) інтенсивний розвиток самосвідомості, образу Я, самооцінки й життєве самовизначення.
5. Назвіть характерні для підлітків ознаки дорослості:
- а) надмірне підкреслення своєї дорослості, що веде до сценічності поведінки;
 - б) відсутність цього почуття, що виявляється в інфантильності, безвідповідальності, у споживацьких нахилах;
 - в) дорослість лише зовнішня, підліток переймає зовнішні манери поведінки дорослої людини, запозичує такі атрибути дорослого, як макіяж, куріння, алкоголь та ін.;
 - г) для підлітка важливо, щоб його дорослість була помітна для оточуючих, для нього важливо, щоб його поведінка не була дитячою. Він активно відстоює своє право бути дорослим.
6. Симптоми становлення особистості:
- а) формування соціальної спрямованості й моральної свідомості, проте моральні переконання ще не стійкі;
 - б) потреба в самоповазі, самоствердженні, у визнанні товаришами;
 - в) інтенсивний розвиток самосвідомості, образу Я, самооцінки, рівня домагань;
 - г) рефлексія і самооцінка, яка починає корегуватись не тільки оцінками вчителя, а й товаришів.
7. Ознаки розвитку інтелектуальної сфери у підлітковому віці:
- а) теоретичне рефлексивне мислення;
 - б) оволодіння новими логічними операціями та розвиток словесно-логічної та довільної пам'яті;
 - в) уява наближається до теоретичного мислення;
 - г) розвиток внутрішнього плану дій.
8. Особливості соціально-психологічного розвитку підлітків:
- а) значущим для учня є оцінки, які дають його індивідуальним особливостям оточуючі;
 - б) підлітки адекватно оцінюють інших, але перебільшують, оцінюючи себе;
 - в) потреба визнання в умовах вироблення й виконання кодексу дружби;
 - г) з'являються нові соціальні ролі й нові офіційні стосунки між дітьми.
9. Симптоматика кризи підліткового віку:
- а) залежність психічного розвитку від фізичного;
 - б) емоційна напруженість загострює переживання труднощів;
 - в) усвідомлення своїх переживань та втрата безпосередності;

- г) криза пов'язана з рефлексією внутрішнього світу та фрустрованістю соціальних потреб.
10. Оберіть новоутворення, характерні для психічного розвитку підлітків:
- а) супідрядність мотивів;
 - б) почуття дорослості;
 - в) інтенсивний розвиток самосвідомості;
 - г) статево-рольова ідентичність.

Тема 5: Психологія старшокласників

Самостійна робота студента

1. Симптоматика соціальної ситуації розвитку старшокласників:
 - а) зростає інтерес до дорослих, поновлюються емоційні контакти з батьками;
 - б) період визначення життєвих планів;
 - в) у стосунках Дитина-Вчитель діє мораль односторонньої поваги, слухняності;
 - г) соціальна зрілість (дорослість) відстає від фізіологічної.
2. Особливості соціально-психологічного розвитку старшокласників:
 - а) зменшення кількості друзів за рахунок зміни якості дружби: вона набуває інтимно-особистісного значення;
 - б) дружні стосунки вимагають взаєморозуміння, внутрішньої близькості, відвертості;
 - в) ставлення до ровесників диференціюється, критерії оцінок однолітків набувають множинності, виникає ставлення до однолітка як до друга;
 - г) дружба та служіння їй стають головними цінностями.
3. Основні ознаки учбово-професійної діяльності як провідної у старшому шкільному віці:
 - а) набуває рис продуктивної діяльності;
 - б) це діяльність, яка за часом і за наслідками витрачених сил має бути самокерованою;
 - в) у спілкуванні, у дружбі учні шукають розуміння, прийняття своїх складних переживань, співчуття, вміння вислухати, допомогти хоча б порадою;
 - г) стиль виконання такої діяльності має бути індивідуалізований, оптимальний для кожного учня.
4. Особливості пізнавальної сфери:
 - а) індивідуальний стиль розумової діяльності;
 - б) удосконалення розумових здібностей;
 - в) свідоме оволодіння прийомами та засобами продуктивної розумової праці;
 - г) довільність психічних процесів.
5. Симптоматика розвитку особистості в юнацькому віці:
 - а) поява життєвих цілей;
 - б) оформлення Я-образу, Я-концепції, самовизначення;
 - в) самооцінка набуває критичності, конкретності, дієвості, самоповаги;
 - г) поява «внутрішніх інстанцій».

6. Суперечності, властиві поведінці старшокласників:
 - а) між потребою поводити себе як доросла людина і відсутністю досвіду такої поведінки;
 - б) підвищені вимоги до дорослих та поблажливе ставлення до власних порушень;
 - в) у вчинках співіснують принциповість у великому і безпринципність у малому (іноді зберігаються риси дитячої поведінки);
 - г) зростання емоційних переживань через власні невдачі, неприємності, які іноді гіпертрофуються, переростаючи в справжнє горе.
7. Ознаки розвитку мислення в старшому шкільному віці:
 - а) децентрація мислення;
 - б) розвиток теоретичного мислення;
 - в) розвивається здатність до зв'язного логічного міркування, до високого рівня узагальнення та систематизації знань;
 - г) підвищується самостійність, гнучкість та продуктивність мислення, його рефлексивність.
8. Особистісні вади та суперечності, характерні для старшокласників:
 - а) упертість вважають проявом волі;
 - б) грубість — доказом сміливості, небажання вибачатися — проявом принциповості (моральний формалізм);
 - в) відсутність здатності до саморегуляції;
 - г) максималізм та нерозбірливість у виборі засобів реалізації своєї життєвої мети.
9. Основними новоутвореннями старшого шкільного віку є:
 - а) психологічна й соціальна компетентності;
 - б) особистісна само визначність (ідентичність) та професійне самовизначення;
 - в) ціннісні світоглядні орієнтації, самостійність, відповідальність, рефлексивна самосвідомість, самоцінність, самоповага;
 - г) виробляється індивідуальний стиль розумової діяльності, розвиваються та удосконалюються загальні й спеціальні здібності на основі диференціації інтересів та орієнтації на майбутню професію.
10. Педагогічні завдання, які стосуються навчання і розвитку учнів старшого шкільного віку:
 - а) розвиток довільності психічних процесів та внутрішнього плану дій;
 - б) учіння повинно бути самокерованим;
 - в) учіння повинно мати широкі варіації засобів, прийомів; індивідуалізований та оптимізований стилі виконання навчальної діяльності;
 - г) корекція самооцінки з метою досягнення впевненості в собі.

Тема 6: Психологія дорослості

Самостійна робота студента

1. Знайдіть сучасну думку вчених про вік дорослості:

- а) це стабільний період у житті дорослої, сформованої людини;
 - б) це стан психічного «закам'яніння», коли процес розвитку припиняється;
 - в) у період дорослості процес розвитку людини не припиняється і не завершується, йому властиві суперечливість і гетерохронність;
 - г) у ньому є сенситивні й критичні моменти.
2. Акмеологія — це:
- а) період дорослості, найпродуктивніший, творчий період життя людини, коли завершується фізичний розвиток;
 - б) вік, який характеризується високим рівнем інтелектуальних можливостей, творчих і професійних досягнень;
 - в) вік дорослості, природа якого різноманітна і суперечлива;
 - г) вища точка, розквіт, зрілість, краща пора.
3. Знайдіть симптоми характеристики віку дорослості Г. Г. Ананьєва, Дж. Біррена, Д. Б. Бромля, Г. Крайга:
- а) вік дорослості охоплює періоди ранньої, середньої та пізньої зрілості і старості;
 - б) середній вік, у якому виділяють перший і другий період; люди похилого віку, старечий вік, довгожителі;
 - в) цикл дорослості складається з чотирьох стадій: ранньої дорослості, середньої дорослості, пізньої дорослості, перед пенсійний вік і цикл старіння («відставка, відсторонення від справ», старість — «дряблість, хвороблива старість»);
 - г) на цей процес впливає спосіб життя людини, хвороби, життєві негаразди.
4. Старіння (починаючи з 60 років) характеризується тим, що:
- а) усі органи й системи організму старіють одночасно;
 - б) старіння починається в ранній і середній дорослості;
 - в) процеси старіння можуть проявляти себе тільки в пізній дорослості, тобто коли людині більше 70 років;
 - г) на цей процес впливає спосіб життя людини, хвороби, життєві негаразди.
5. Смакові відчуття в старості:
- а) не змінюються;
 - б) дещо змінюються;
 - в) не дозволяють визначити окремі компоненти в їжі;
 - г) ослаблення нюхового відчуття і, у зв'язку з цим, зниження в деякій мірі й смакової чутливості.
6. У 18-20 років і в 20-29 років здорова, слухова, кін естетична чутливості:
- а) досягають середнього рівня розвитку;
 - б) досягають максимуму;
 - в) дещо знижується;
 - г) спостерігається нерівномірність у їх розвитку.
7. Коли відбувається стабілізація функцій пам'яті:
- а) до 25 років;
 - б) від 25 до 50 років;
 - в) у 50-60 років;

- г) після 70 років?
- 8. Який вид пам'яті послаблюється з підліткового віку:
 - а) короткочасна вербальна;
 - б) довготривала вербальна;
 - в) логічна;
 - г) ейдетична?
- 9. В. Овенс і Л. Шоенфельд вважають, що вербально-логічні функції досягають першого оптимуму:
 - а) до 50 років;
 - б) біля 60 років;
 - в) у ранній молодості;
 - г) до 60-70 років.
- 10. Вербально-логічні функції:
 - а) прогресують і тоді, коли еволюція старості вже вразила невербальний інтелект і сенсомоторику;
 - б) вербальні функції знижуються з 40 років;
 - в) загальному процесу старіння протистоять мовномисленнєві другосигнальні функції;
 - г) вербальні функції знижуються раніше невербальних.
- 11. Генеративність — це:
 - а) відкритість людини для спілкування;
 - б) намагання кожної людини увічнити себе, зробити свій значущий внесок у розвиток суспільства;
 - в) висока продуктивність роботи;
 - г) самоствердження в сім'ї, у вихованні дітей.